

Tonica.

Drama v treh dejanjih.

Spisal Božidar Körner,

poslovenil

Svitoslav Pintar,

stud. phil.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V Ljubljani.

Natisnila „Národna tiskarna“.

1880.

O S O B E :

Kongo Hoango, načelnik zamurcem.

Babekana, mestica.

Tonica, njena hči.

Polkovnik Strömly,

Ferdinand,)

Adolf,)

Edvard,)

Gustav Riedski,

Nanky, zamursk dečko.

Strömly-jev sluga.

Dva zamurca.

} v francoskej službi.

Godí se na otoku St. Dominga v letu 1803.

Prvo dejanje.

Prvi prizor.

Noč. Bliska se in grmi. Dvorišče pred Hoangovo hišo. Vrata so odprta.

Babekana in Tonica (s svetilnico).

B a b e k a n a.

Nocoj je strašna noč! — Da, take nijsem
Še doživela svoje žive dni.
Vihar bučí strašno skoz dvor.

T o n i c a.

Ah mati!

Počivat idive. Kar kri zastaja
Mi, ko pravice božje čujem glas!
Hu! kak se bliska! — Glej, to srd je božji
Morilec črnim grom v svarilo.

B a b e k a n a.

Kaj? —

Li bele malopridneže miluješ?

Pej! Ali ne spominaš se nič več
 Zločinstva in bolesti materne? —
 Stori li bela koža, dedščina
 Sramote moje neobčutno te
 Za žalost in za strast po maščevanji?
 Naj bi li pravila še tisočkrat ti
 Kak bičali so mene, slabo žensko,
 V nemilej jezi ne meneči se,
 Da sem nedolžna, dokler obnemogla
 Sem zgrudila se, — da zdaj revno hiram?

T o n i c a.

Ne, mati ne, nikoli ne pozabim!
 A kar zakrivil jeden je gerdún,
 Zakaj nad celim ljudstvom maščevati?
 Zakaj prelivati nedolžnih krí,
 Ker nijso črni, kakor vaši bratje;
 Ker jih je solnce boljše obdarilo,
 In svitla barva dne milejšega
 Odseva iz obrazov belih jim —?

B a b e k a n a.

Li moreš kaj pomoči? — Pusti moške!
 Me ženske smo, me slušamo. — Če se
 Za dom življenja srčno tvegajo,
 Imamo me dolžnosti mnogo lajše.
 Ukaz Hoangov znaš: da moramo

Begune bele vse prišedše v hišo
 Zadèržati z zvijačo ali s silo,
 Dokler ne vèrne se, da Franka vsmèrti.
 Pravíc ne smemo domovinskih me
 V očitnem boji hrabro braniti;
 Tak pa — i slabi služijo državi,
 Deležni so svobode priborjene. —

T o n i c a.

O mati, mati! bodi usmiljena!
 Pomisli, da imam teh žrtev barvo.
 Možém naj divji srd še odpustim,
 Zvijaštvo žensko pak morilsko Bog
 Zavrgel kot največje skrunstvo je.
 Če Franki zunaj prosijo na pragu,
 Ne jemlji notri jih, ohrani čisto
 Srcé morilskih mislij in dejanj. —
 Ne slušaj, ak za Bóga te roté,
 Da bi jih vzela v to razbojno hišo; —
 Zatisni ušesa ter zapahni duri! —
 Očeta mojega se spomni! — Nij li
 Imel nesrečnih svojih bratov barve? —

B a b e k a n a.

Kogá me ti spominaš? — Li ne veš,
 Tvoj oče bil je malopridnež! — On
 Zasluži sam vse maščevanje zdanje;

Samo zavoljo te nesramnosti
 Zdaj belokožci s smrtjo pokoré se.
 Kar Kongo velel je, naj se izvrši!
 Usmiljenje bi bilo tu zločinstvo.
 Li mater tako malo ceniš — ter
 Življenje njeno daš za one tigre?

Tonica.

Daj moje lastno mu! le ne oskruni
 Nikar rok hčerinih s krvjo človeško;
 Nikar ne vniči nežne čiste duše
 Si v svesti čina, ki oskrunjeno
 Življenje zaznamuje še s krvjo.

Babekana.

Dovelj! O tem kar ne besede več!

Tonica.

Čuj, mati!

Babekana.

Molči, ti velim! — Hoango
 Naj z máno zadovoljen bo. — Kri so
 Sejali beli, setev je vzkalila! —
 Hči, zdaj le urno spat! Ta grozna noč!
 Prijatelj nij nikomur, — ne bi htela
 Na prostem divjej vihri kljubovati.
 Počivat idi!

Tonica.

Bom li mogla spati? —

Babekana.

Kar hočeš, stóri že, a slušat moraš.
Pa lahko noč! (Odide v hišo.)

Drugi prizor.

Tonica (sama).

— Kaj meni lahko noč? —

Li more človek spati, ako misel
O izdajalstvu, vmoru srce muči? —
Vsaj spanje je nebeški dih miru,
Le čisto srce spavati zamore! —
Kak dobro bi in slabo se ločilo,
Ak v prsih, kjer so sanje o moritvi,
Doneslo spanja mirno bi kraljestvo.
Ne morem spati, lahke si noči
Ne smem želeti! — Vboga, vboga Toni! —
Kdo krade mir iz mirnih prsij mi?
Kdo plaši od očij mi trudnih spanje?
Bog! — moja mati! — moja lastna mati
Bodalo sili mi v to čisto roko
Ter srce tira mi v morilstva krog! —
Sicer sem spala mirno! Krasne sanje

Sladile so mi mirno nežno spanje. —
 Zdaj sanjam o izdaji in zločinstvu!
 Ne morem spati! — Lahke si noči
 Ne smem želeti! — Vboga, vboga Toni! —
 (Odide v hišo.)

Tretji prizor.

Gustav (v jednej roki golo sabljo, dva samokresa za pasom, pride skozi dvoriščna vrata).

— Ne morem dalje! — Tu naj se razsodi,
 Le tu ostanem, — vmrjem al živim
 Prijatelje zdaj rešim, ali sam
 Zapadem voljno prvi božjej sodbi! —
 Priroda se vzdiguja grom in blisk
 Bojujeta se s temnimi oblaki
 Zdaj morajo ljudje se vsmiliti,
 Ko grom neba brez vsmiljenja divja
 In Bog nesrečneža pehá od sebe. —
 Najrajši me potolčejo zamurci,
 Porinejo bodalo v prsi mi,
 Kot bratje bi v nesreči zdihovali,
 Poskus velja! Morda dobim srce!
 Vsem goraka kri po žilah se pretaka;
 Le kožo solnce barva, a ne duše,
 Ljubav in vsmiljenje ne loči barv. —

(Potrka sè sabljo na duri.)

Odprite, prosim vas pri večnem Bogu
 Odprite, kajti za deset življenj gre!
 Odprite v srcu duri vse, da milost
 In vsmiljenje zmagavno íde notri.
 Gre za deset življenj! — Če ste ljudje,
 Dokažite mi z milosrčnostjo. —

Četvrti prizor.

Prejšnji. Babekana (skozi okno).

B a b e k a n a.

Kdo mi pred durimi razsaja neki
 V tej strašnej uri?

G u s t a v.

Nek nesrečnik, ki
 Te na kolenih prosi vsmiljenja.
 Oh bodi milejša, kot noč viharna;
 Pozabi, da me solnce nij ožgalo,
 Odprí mi duri ter me pusti notri.

B a b e k a n a.

Si sam?

G u s t a v.

Prav čisto sam! —

B a b e k a n a.

Nevarno je

O času tem upora in morilstva
 Begunu duri vsmiljeno odpreti;
 Vendar prehuda je nevihta nočna,
 Verjeti hčem glasovom tvojim žalim.

G u s t a v.

Ti smem zaupati?

B a b e k a n a.

Brez skrbi bodi!

Nihče razun menè in moje hčere
 Ne biva v le-tej hiši in rumen
 Odsev je vaše luči moja barva. —
 Takoj ti pošljem Tónico, da vhod
 Odpre ti gostoljuben.

(Odide proč od okna.)

Peti prizor.

Gustav (sam).

Hvala Bogu!

Človeško našel sem srce; oní
 So rešeni, Bog vsmilil se obupa. —
 Vendar, ne upam li besedam zvitim

Prenaglo? — Je to vsmiljenja bil glas? —
 Kakó? — Naj li ostanem? — Vsaj s tem
 vničim

Prijatelje, ako ne rešim sebe. —
 Kaj je storiti? — —

Šesti prizor.

Prejšnji. Nanky (ki urno zapera dvoriščna vrata).

G u s t a v.

Stoj! kaj tam počenjaš? —

N a n k y.

V dvorišče vrata tu zapiram ravno,
 Ker stara mi velela je tako.

G u s t a v.

Ta vrata! — Zdaj? Čemu?

N a n k y.

Vprašajte njo!

Ker kadar Konga nij doma, tedaj
 Pa stara gospodari.

G u s t a v.

Kdo je Kongo?

N a n k y.

Zamursk načelnik, ki je še le včeraj
Šel v tabor s sto in petdeset možmi
K Dessalineju. Vsaj ga poznate, ne?
Pravice vrlega branitelja!?

G u s t a v.

V kakovo jamo sem prišel razbojno!
Ključ sem, odpri dvorišču vrata!

N a n k y.

Ne,

Ne smem.

G u s t a v.

Nekdo prihaja po stopnicah;
Tu za življenje gre! Daj ključ mi sem!

N a n k y.

Ha! Na pomoč!

G u s t a v.

Moj Bog, že je prepozno! —
Toda za majhno žrtev naj mi ne
Dobé življenja izgubljenega.

Sedmi prizor.

Tonica (s svetilnico v roki pride skozi hišne duri). **Prejšnja.**

Gustav (drži jej samokres nasproti).

Nazaj, če drag ti solnca svit! — Nikar
Ne spuščaj se z obupom v zadnji boj!

Tonica (ko vsa luč iz svetilnice sije na njen obraz).

Kaj ti je, tujec?

Gustav.

Kakov angelj!

Tonica.

Tujec,

Kaj ti je?

Gustav.

Sánjam li? Al čujem? Deva,
Govóri, li živiš, al si minljíva
Podoba domišljije? Si v resnici? —
Pričakoval sem v črnej barvi črno
Srcé sè strahom, — in razveseljen
Spoznam pa belo barvo svojih kar,
In čistost duše sije iz očíj ti.

Tonica.

Nektere béle prsi goljufivo
 Srcé zakrivajo; — kar barvi ne
 Zaupati. (Na stran.) O, da bi me razúmel!

Gustav.

Kaj li? — Kako? naj dvomim li? — **Nikakor!**
 Tam, kjer stoji pri vhodu takov angelj
 Si brez skrbí! — Dvomiti greh bi bilo
 O pričevanji božjem. — Vsacemu je
 V očeh, na čelu vdolbeno natanko.
 Ljubezni roka tebi vdolbla je
 Besede krasne ženske hrabrosti
 In jaz naj bi odlašal, bal se? — **Níkdar!**

Tonica.

Nevarno v hiši prenočiti je;
 Druhalí hodijo okrog zamurske,
 Pred gosti črnimi mi nijsmo varni,
 Življenje tvegaš. (Na stran.) Bog, ne čuje me,
 Umeti noče me!

Gustav.

Le pridejò naj!
 Ne vmaknem se! — Že obljubila mati
 Je prenočišče mi. — Se ti ne smilim?
 Naj grem na prosto v tej viharnej noči

Li med razjarjeno prirodo — sam,
Da me ljudjé še hujsi bijejo?

Tonica.

Da mogla bi rešiti te! — Hajd Nanky
Pa reci materi, da greva koj.

Nanky.

Grem, Tonica. (Odide.)

Tonica (skrivaj).

Previden bodi, tujec,
Ti nijsi varen, upaj in veruj mi!

Gustav.

Kaj hočeš s tem?

Osmi prizor.

Prejšnja, Babekana (skozi okno).

Babekana.

Pomišljate se dolgo!

Tonica (na stran).

Moj Bog, ah mati!

B a b e k a n a.

Pridita takoj!

Luč lahko zvabi radovednost potnih;
Koj pridita! —

T o n i c a (na stran).

To bil je glas osode;
(glasno)

Koj bova prišla, mati!

(Babekana zapusti okno.)

Tujec pojdi!

Ti v me zaupaš, up naj te ne vara;
Zločinstvo ne oskrunja čistih mislij —

G u s t a v.

Tedáj, — in če me pelješ v pogubljenje —
Lepo — já v sanjah teh pustiti život —
(Oba odideta v hišo.)

(Oder se premeni v sobo s srednjimi dvojimi stran-
skimi durimi).

Deveti prizor.

B a b e k a n a (sama).

Kaj se pomišlja? Kaj? Sumniči li?
Li milosrčnosti ne upa? — Dá, —

Prav storil bi, — ker ure so se stekle
 Mu, kakor hitro stopi čez ta prag, —
 Te duri, ki vesel si jih odprl je
 Za vedno se trdó za njim zapró;
 Nij poti več k prostosti in k življenju,
 Naprej le pelje — na morišče grozno —
 Čuj! óna sta! — Veséli se, Hoango! —

Deseti prizor.

Prejšnja, Gustav in Tonica.

Gustav (skloni se pred Babekano).

Iz vsega srca naj se vam zahvalim!
 Obupa vi ste me rešili. — Že
 Nikake vere nijsem več imel
 Ne na Bogá, ne na ljudi. Up, srečo,
 Življenje zaničljivo pustil svetu
 Sem, — tu privedel angelj sprave k vam
 Me, — sreča mi in up ostane drag zdaj.

Babekana.

Mladič, vi ravnate neprevidno,
 Zastavite življenje srcem ženskim
 Vedoč ne, kdo da so, — in zlej osodi
 Osobo brez skerbí zaupajoč —

Gustav.

Jaz zrl sem v zvezdo to in sem pozabil
 Na srd na boj zamurcev z belimí.
 Kdo njo bi videl in imel še v srcu
 Le kateri čut, da ne bi bila vera? —

Babekana.

Kar vi zaupali očem ste svojim,
 Zaupnost ta i mene pridobí naj —
 Zamurec Kongo je lastník te hiše. —
 Ko občni zbor je sklenil: „Robstvo vse
 Razrušiti za zmír na teh otocih“,
 Se polastila ona divjost tudi
 Zamurca Konga je. Gospodu svoj'mu,
 Ki ga oblagodaryl, ki prostost mu
 Denar delil je z dobrodelno roko,
 Zalučil prvo kroglo skozi glavo
 Zapalil je plantažo, razven hiše,
 Kjer jaz tako stradaje zdaj živím,
 In šel je ven ljudi lovít, morít,
 Ter bele brate s smrtjo pokončuje.
 Od včeraj vedno zunaj je, da bí
 Dovaževal smodnika generalu —
 Ko vedel bi, da sem vas v hišo vzela,
 Še s smrtjo bi me morda kaznoval —

Tonica (potihoma).

O mati, mati!

Gustav.

Nehvaležnika

Ne boste proklinjali v belem gostu.
Zločinstev mnogo se zgodilo je,
Zadólžili so Evropejci mnogo;
Izmeček nįsem ljudstva svojega,
Srcé nij v svesti krivde si nobedne. —

Babekana.

Kdo ste? — povejte! Prej pa sí orožje
Še odložíte; — varni ste le tu —
Strašný ste se oróžili —

Tonica (strahoma).

Pustite!

Orožje je možaka prvi krás,
Nališpane prav rada vidim moške.

Babekana.

Priprosto dèkle!

Gustav (položí samokrese na mizo).

Čé dovólité,

Pa odložím ter si storim priročno;
Rés, da je krás, a tudi breme je.

Tonica (pomenljivo).

Koristna reč nikdar prav lehka nij —

Babekana,

Zdaj tiho, Tonica! — Pripovedujte! —

Gustav.

Prav rad! — Jaz nijsem Frank, kot menite,
 To kmalo boste zvedeli; Helvecijo
 Jaz imenujem svojo domovino —
 Od mladih nog želél sem čudnih zgodb v
 Neizrečeno hrepenel sem vedno
 Široko morje smelo prejadрати
 Rod tuji videtí, deželo tujo.
 Tu Franki so nabirali vojakov;
 Moj strijc vže stal s sinovi tremi je
 Pri necem polku, ki je hotel ravno
 Odjadрати sem na otok Domingo —
 Brž pustil sem očetovo imetje
 Prijatelju v oskrbovanje. — Palmo
 Mirú zameníl sem s kervavim mečem
 Prepustil sem valovom se in vetru,
 Da so prenesli me v ta kraj morije —
 Našli smo vaše ljudstvo v divjem vrenji
 S krvjó smo odkupíli to ped zemlje,
 S krvjó potrebno kapljo hladne vode.
 Zamurci zmagalí povsod so; zdaj je
 Jediní Cap Francais zmed vseh še zmír
 Nezmagán. — Mi smo stali v St. Dauphin-u
 Oblegani v trdnjavi, trdne volje

Še zadnjo ped prstí braniti hrabro —
 Tu pa izdana bila je trdnjava;
 Zamurci pirovali v našej krvi
 So, zápalíli mesto, — na trinajstih
 Je vòglíh se ob jednom plamen dvignil, —
 Vse ladje, ki so v pristanišču stale
 So zápalíli, nam naš zadnji up,
 Bé g namreč, vzeli v svojej divjej jezi.
 Pospravili smo hitro vkup najdražje,
 Moj strijc, njegoví siní in pet slug,
 Deset mož, kí pripravljeni smo bili
 Poskusili najzadnje. — Srečno prišli
 Borèč se smo skoz ulice, skoz vrata.
 V obupu skoz druhal morilsko črno
 V deželo upora smo se namenili,
 Da bi dospeli v Cap Francais še predno
 Udajo se, kjer general Bochambeau
 Pribežališče zadnje belih brani. —

B a b e k a n a.

Poskús kakó predrzen, — da skoz sredo
 Sovražnikov krdelo malo slabo
 Nareja smelo si rešilno pot!

T o n i c a.

To srčnóst imenuj!

Gustav.

Ne, to obúp je.
 Že štirnajst dnij potikamo okrog se,
 Po dnevi skrivajoč se v temnih gozdih
 In s časoma naprej gredóč po noči —
 Vsi obnemogli smo! — Pri bližnjem lokví
 Sem pustil druge. Ak vam v prsiah bije
 Človeško srce, pošljite jim jedij,
 Vzemite vljudno jih pod streho, prosim,
 Desét nesrečnikov s tem réšite:
 Bodíte angelj jim, kot meni ste! —

Babekana (na stran).

Deset mož? — moglo biti bi nevarno.
 Srčnost velja tu. — (Glasno) Preveliko je
 Zahtevanje; deset mož zdaj ne morem
 Pod streho vzeti brez pozornosti.
 Li vidite tam ogenj na obzorji? —
 Stražárski ognji so velike vojske,
 Druhali manjše lazijo okrog.
 Ko varno vže na cestah bo povsod,
 Potem — — —

Gustav.

Tedaj prijateljem krepíla
 In naznanilo úpa le pošljíte!

Tonica (na stran).

Za Boga, kaj le mati namerava? —
Bog! moja slutnja!

Babekana.

Dobro, dovoljujem.
Pijače in jedí nesrečnim Nanky,
Naš dečko še nocojšno noč ponese —
Prí lokvi, ne?

Gustav.

Na desno v gozdu, tam
Kjer óni velik hrast stoji.

Babekana.

Vže dobro,
Bodíte brez skrbí! — Kaj ne, deset mož?

Gustav.

Jaz sem deseti.

Tonica (potihoma).

Je to moja mati,
Ki more tako krótko dušo izdati? —

Babekana.

No, Tonica, le urno, ter pokaži
Pribežališče tujcu mlademu!

Jaz hočem v tem pripraviti obed.
Pogrni to-le mizo!

Tonica (si dene Gustavov plašč in samokrese
čez roko).

Pojdi z mano!

Gustav.

Takoj grem.

Tonica.

Tujec, bodi brez skrbí!

Ker meni v skèrb zročila te je mati,
Hajd, beli gost, tvoj angelj hčem postati!

(Odide z Gustavom skozi leve duri.)

Jednajsti prizor.

Babekana (sama).

Kaj? angelj biti? — Oj abotna stvar!
To angeljstvo bo malo ur trpelo —
Zdaj, Babekana, zdaj! zvijačnost ženska
Zdaj mi pomagaj! — Samo jedna žrtev
Ne zadostuje mi, trop belih ves
Naj bode žrtev meča Kongovega —
Zaupatí nij Tonici, otročja

Je in nezmožna še namer velikih,
 Srcé je njeno vdano v rod očetov;
 Tedaj pa dokončam to čisto sama;
 Hoango si izbral je dobro družo;
 S tem mojim činom naj bo zadovoljen. —

(Odide.)

Dvanajsti prizor.

Gustav in Tonica (prideta skozi leve duri).

Tonica (kaže nazaj na duri).

Tu varen si. Nekdaj je gospodar
 Naselbine tu bival, — vrl gospod
 Je bil, in tako rad me je imel,
 In bil je tako dober, in si dosti
 Je dal opraviti z menoj, takrat
 Še malo, zapuščeno Tončiko —
 Poplačaj Bog mu! — A sedaj je prazna,
 Oddaljena od cest, kjer veden krik je.
 Tu nihče te ne bo iskal.

Gustav.

Za skrb

Ti tisočero hvalo, dékle blago!

Tonica.

Zdaj ti prinesem še obed krepilen,
Kar hiša le premore ta; potem
Zaspíš sladkó, — a Tonica bedí —

Gustav.

Oj dobro dete! —

(Tonica teka sem in tjà obéd pripravljaje.)

Kakov me genij

Je semkaj k temu angelju pripeljal —

Kakó mi je pri srcu, ko njo vidim.

Ko sladki, mehki njeni glas poslušam,

Pozabljena potreba vsaka je;

Morilnih bojov temni dnevi plaho

Izginjajo, kot hude sanje le.

Je li zató me zla osoda vrgla

Sem na otok morij uporov zlih,

Da z mano se igra osoda in da

Ljubezni prvo pomladanjsko cvetje

Na tleh s krvjo gnojenih mi cvetè? —

Oh, Tonica!

Tonica.

Li kličeš me?

Gustav.

Jaz kličem

Te zmir, če v mislih sem vtopljen.

Tonica.

Glej tu

Večerja mala je pripravljena.
Zahtevaš li še kaj? — povej mi zdaj
Še predno Babekana spat odide.

Gustav (jo prime za roko).
Li strežeš gostom vsem enako skrbno?

Tonica.

Iz srca rada strežem dobrim vsem.

Gustav.

Me čislaš li kot dobrega?

Tonica.

Verjèl

Si meni predno sva spregovorila;
Ti upal v mojo milosrčnost si —
Ljudjé le dobri imajo ta up;
Kdor upa, nij hudobnega srcá. —

Gustav.

Vsaj sem i dober, lahko rečem dá;
Minola leta prosta so krivic mi,
In smelo čakam smrtnega trenutka! —

Tonica.

Ne smeš umreti! — Jaz sem pripeljala
V to hišo te, in ti si šel z menoj
Zaupal si življenje drago meni
Zazrši v prvo mi v oko z očesom;
Pri Bogu, tudi ven te hčem izvesti!
Rešiti hčem te, ali s tabo vmreti —

Gustav.

Kakove misli imaš? — Kaj ti je? —
Sem li v nevarnosti? so me izdali? —

Tonica (zavestno).

Umíri se, ne skrbi zase, tujec!
Življenje moje tvojemu je pórok. —

Gustav.

Bi li jokala ti, če bi bodalo
Morilca v prsih mi srcá iskalo?
Govóri, bi li lile grenke solze
Ti za mladeniča z očíj?

Tonica.

Moj Bog!

Gustav.

Govóri! — To je véndar le lepó
Če kdo živí, ki vije grobni venec,

Če človek vé, da še so dobre duše,
Ki žalujé stojč okrog mrlíca —

Tonica.

Ne muči me!

Gustav.

Ti jočeš! — Oh! poljubim
Naj solze bisere ti raz očij!
Preливаš solze zame? — Si že kdaj
Ljubíla, tiho srečo občutila
In pa gorjé najhuje vse zemljé?
Si že ljubila? — Glej, ko sem te vglédal,
Ti angelj z boljšega svetá, sem menil,
Da novo se življenje mi pričénja —
Šel s tabo bil bi, če bi tudi v pèrsih
Bodálo čutil že morilčevo —
Čutilo jedno le imel sem v duši,
In čudovito, kot pomlád čaróbna, —
Pretreslo mi je burno srce v prsih.
Razkríl sem dušo svojo ti tedaj,
Skrivnosti nísem mogel na dno duše
Vtopiti, ki osrečila me je,
Tak čarobnó osrečila nad vse! — —
Še vedno jočeš? — Le besedo jedno
Izústi, — le ne molči, — to je strášno! —
Govóri, — si že kdaj ljubíla? Ljubiš? —

Besedo jedno le, rotim te pri
Devištvu tvojem, deva! —

(Tonica iztrga se od čutja premagana, naznanivši s
pantomimo svojo zadrego in ljubezen, Gustavu iz
rok ter zbeží skozi duri.)

Gustav (hití za njo).

Toni! Toni!

Drugo dejanje.

Prvi prizor.

Ona soba, karor na koncu prvega dejanja.

Gustav (vstopi skozi leve duri).

Še nihče tu? — Prezgodaj je še zdaj.
 Ni bilo spati mi; sam sem se zbudil!
 Rad véndar zamenim i sladko spanje
 Za one krasnomíle, rajske sanje,
 Ki vzbujen sem sanjal jih v radósti —
 Oh Toni! Toni! — Tiho vendar vodi
 In čudovito duh sorodna srca
 V minljivosti njihovih dnij k združenju,
 Jednaci h src si išče v tujih krajih,
 V primorji, kamor sanje ne nesó,
 V dolini, kamor náj še stopil tujec,
 Mej burnim bojem, na vrhuncu sreče
 In nad prepadom strašnega obupa
 Srcé s sorodnim čudovito združi
 In zmagovito v nas vzbudi ljubezen! —
 Željé sem divje, burne čutil v prsih,
 Imenoval sem hrepenenje jih
 Po tujem svetu, do strahov nagón,

In šel sem drzne želje pokorit —
 To nij prevzetna misel bila le,
 Mladosti slavohlep nevgnane nè,
 To bil je srca mojega ukáz
 Sorodne duše bil je skrivni glas.
 (Obstoji v sanjah zamišljen.)

Drugi prizor.

Prejšnji in Tonica.

Tonica.

Vas smem motiti?

Gustav.

Oh, ti moja deva!

Tonica.

Ste li po konci že?

Gustav.

Sem smel li spati?

Sem mogel li, ko srce mi plamtelo,
 Še misliti na spanje in počitek? —

Tonica.

A vendar je mirú vam trebalo.

G u s t a v.

Oh deva, moje srce, vedi vendar ;
Ak srce vroče v prsih strastno bije,
Narava, da protivna, vendar voljno
Ravná po duše silnem se povelji! —
Si ti kaj spala li?

T o n i c a.

Ne, nijsem mogla.
Zamurcev trume neprestano šle
So mimo naše hiše. Čula sem,
Da zbral je general vso moč zamursko
K naskoku v Cap Francois; in jutri koj
Bo grozni dan krvave odločitve
Gospodovanju belih storil konec. —

G u s t a v.

Tedaj je skrajni čas, trenutka le
Ne smemo izgubiti. — Kje je mati,
Da posvetujemo se o rešitvi?
Jaz moram ven na prosto koj —

T o n i c a.

Za Boga!

Še rojijo zamurcev zadnje trume
V obližji tu okrog! — Le ne sedaj;
Prijatelje in sebe pogubiš, če
Zapelje naglost k temu te koraku

Gustav.

Kakó pa rešim jih? — Kakó otmém
 I tebe, hočeš li ostati tu
 Med krvoločniki v deželi divjih
 Moríj, — oj žlahna nežnočutna tujka —
 Deviška duša, — bela golobica? —
 Ne! — z mano idi v svojo domovino,
 S prijateljem življenje svoje dèli!
 Zaúpaj mi, oj Toni! —

Tonica.

Svojo mater

Naj zapustíla bi?

Gustav.

Šla z nami bode.

Tonica.

Mladenču tujemu naj izročím se,
 Ki še le včeraj videla ga v prvo?

Gustav.

Ljubezen néma je razmere časa;
 Skalí, vzcveté, zorí v trenutji jednem.
 Kot zdavnej bi te ljubil že, se zdí mi,
 Odkar zamorem misliti! — Poznam te
 Odkar lepó in dobro že poznam.
 Govóri, sem si li razlagal krivo

Mogočni čut, ki te navdajal včeraj? —
 Ki ti pretresel srce v prsih je? —
 Imaš le solze vsmiljenja li záme,
 In ne ljubezni za ljubezen vročo? —

Tonica.

Vsaj vsmiljenje imej s slabotno žensko.
 Vsaj vidiš, da čutilo mi prepolno
 Skrivnosti v mojem srcu ne pustí —
 Vsaj vsmiljen bodi! — Da, rada grem s taboj!
 Očeta nemam več, in moja mati
 Zameta svojo hčer; o vzemi me
 S seboj v deželo, kjer ljubav kraljuje
 Oj vzemi zapuščeno me na prsi —

Gustav.

Bog! moja Tonica! — Kolíka rádot
 Zorí že vendar na tem pustem svetu! —
 Da, Tonica, pot najna dolga je;
 Tu imaš mojo róko, zapustím
 Nigdar te ne v britkosti, ne v radosti —
 Ti moja ženka si! — Zdaj pa k rešitvi;
 Koj materí se razodenem.

Tonica.

Bog!

Tak najhitreje pogubljena sva.
 Poslušaj me, jaz hočem te rešiti!

Skrivnost skrivala strašno sem doslej
 Globoko v srcu hudo mučenem!
 Ti si — — — o Bog, oh mati! — Stóri se
 Brezskrbnega kot bi zaupal jej.

G u s t a v.

Kaj je? Povej!

T o n i c a.

Rotim te, molči zdaj!

Tretji prizor.

Babekana in Prejšnja.

B a b e k a n a.

Aj tujec, vam li blagor gospodinje
 Tak malo je, da brez premisleka
 V to prvo sobo pridete? — Vsaj veste,
 Da je v nevarnosti življenje naše,
 Če zvé se! —

G u s t a v.

Odpustíte skrbnosti!

Rad bi bil zvedel o prijateljih..
 Ste ódposlali že?

B a b e k a n a.

Prišel je že

Nazaj ón sluga, zahvaljujejo se
Po njem za mojo milo dobrotljivost.

G u s t a v.

Sicer nič poročila?

B a b e k a n a.

Nič!

G u s t a v.

Bog plati,
Kar ste storili nam nesrečnežem!

B a b e k a n a.

V zavetje vaše urno idite!
Poklicala vas bodem, ko bo varno.

G u s t a v.

Jaz grem.

(Potihem.)

Li hočem, Tonica?

T o n i c a (potihoma).

Ne skrbi!

Nevesti upaj, ona reši te.

Gustav (potihoma).

Verujem ti! — Vsaj Bog povsodi je! —
(Odide.)

Četrty prizor.

Tonica in Babekana.

Babekana.

O neprevidni! Kak gre mirno tja;
On misli, da prišel nazaj bo kmalu,
Sanjari o sladkosti še življenja
Brezskrbno pozabivši kje da je,
In je zapál bogovom žrtev že —
Li to slavljeni bistroum je belih?
Sram bodi vas, od nas učite se,
Učite tu se vsmiljenja osvete
In milosti izdajic na Domingu!

Tonica (se zgrudi Babekani k nogam).
Oh, mati!

Babekana.

Kaj ti je?

Tonica.

Oh milost, mati!

B a b e k a n a.

S kom?

T o n i c a.

Z belim gostom! — Némaš v srcu li

Nič družega čutila, ko osveto? —

Ak ti je svetega še kaj na svetu,

Rotím te pri ljubezni materinski,

Pri ljudstva tvojega prelití krvi,

Oh, z belim gostom vsmiljenje! Li hočeš

Presúnití z morilno roko prsi,

Ki pridejo brezskrbno tí pod nož? —

Oh mati pri zveličanju nebeškem!

Oh s tujcem vsmiljenje imej!

B a b e k a n a.

Li bledeš?!

Razkošje povračila in osvete

Naj opustim li zárad solz otroških?

Zapravim naj trenutek, kojega

Sem v srdu šestnajst let se veselila,

Nepovratljivi čas osvete grozne,

Ker pred menoj deklina mi ihtí? —

Li nijsem pravila ti, kak da je

Tvoj oče s tisoč umetnijami

Preslepil srce mi ter vkral ljubezen

Iz njega, ko sem bila na Francoskem?

Kak me potem sramoti je prepustil
 In tebe, Tonica, s prisego krivo
 Pred sodbo, lastno svojo hčer, zatajil?
 Si li že pozabila, vpljiva li
 Očetove sramote dedina,
 Gerdunov kri toliko močno náte,
 Da tu na vsmiljenje, na milost misliš?

Tonica.

Pri Bogu, mati! vsemogočnem!
 Nikar ne vzemi vere mi v človečnost,
 Vezí še zadnje, ki še naji veže!
 Oh! vniči me! ne pusti le nikar
 S seboj in hčerjo priti tako daleč
 Da kolne mater, ki jo je rodila
 Da ne onečasti matere ime! —

Babekana.

Predrznost!

Tonica.

Bog odpusti mi besedo! —
 Brez madeža mej nama biti mora.
 Glej pred teboj ležím, kolena ti
 Objemam. Mati vsmiljenje imej!
 Oj ne oskruni svojih rok s krvjó
 Nedolžno, ki prelita bo prezgodaj —

Krvava setev sad rodí krvav.
 Nebeškej cvetki vsmiljenja daj vzevesti;
 Ne síli me v trepetu sramotiti
 To, kar častiti moram in ljubiti.

B a b e k a n a.

Nič več, — izdajica, da ne izdam
 Prelepega izreka Kongu. Molči!

T o n i c a.

Naj zlíje Kongo nádme ves svoj srd,
 In če zadene me gotova smrt,
 Primorat me ne more zemška síla;
 Življenje stavim, srečo in ljubav,
 Da! — rešen mora biti beli gost,
 Če tudi jaz bi smela žrtev bíla! —

B a b e k a n a (zelo hladnokrvno).

Takó ti govoríš? — No, tudi dobro,
 Jaz se ne brigam, níj pregrešek moj,
 Če tujca živega več ne dobi!

T o n i c a (potihoma).

Bog! — kaj izmišlja si? — Ne živega!
 Tedaj — le mrtveg! — O strašna slutnja,
 Ki vzbuja mi jo lastna mati v srcu! —

(Glasno.)

Tedaj! oh mati! Bog nebeški sam

Naj bo sodnik! Dolžnost storila sem.
 Razrušila si vse vezi ljubezni,
 Imé si „mati“ v krvi zadušila;
 Človeškemu odrekla sèrcu sí,
 I jaz se odpovem dolžnosti svoje.
 Ki v bolečinah detě si rodila
 Ti dvigaš meč, — že si je izgubila! —
 (Odide burno.)

Peti prizor.

B a b e k a n a (sama).

Je bil li moj otrok to? — Kakov ogenj
 Plamtél je v prsih jej, in lice jej
 Žaril! — Li takov glas je vsmiljenja?
 Ne, ne, to bil nemir je strasti le;
 Srcé jej je preslepil beli tujec —
 (Odpré omaro, vzame ven necega prahú ter ga vsule
 v vrč.)

Ljubezen vzbujena Tonična
 Bi lahko vničila namere modre —
 Najprej deklè iz pota. — V kleti je
 Za tísoč trmastih hčérâ prostora,
 Potem dve uri še in ak Hoango
 Se še ne vrne, spi je beli gost
 Mej mlekom v vrču nagel strup pripravljen,
 Pet družih vrčev pošljem tjakaj v gozd

Ter pripomorem tak k prostosti zlatej
 S tem čem meščanstvo si pribojevati. —
 (Odide.)

Šesti prizor.

(Oder se premeni v drugo sobo v Hoangovej hiši z
 jednim vhodom in jednim oknom.)

Gustav (leži speč na postelji). **Tonica** (vstopi z vrvjo
 v roci).

Tonica:

Glej, spí! — tak sladko kot brezskrbnost
 spava,

Tak mirno, kot nedolžnost le zamóre,
 Svet mir zatiska mu očesi bistri,
 Prikazni ljube plešejo krog njega —
 Morda cló moja, — al ljubezni dihljaj —
 Gotovo lepe sanje so le té
 Ker iz obličja sije mu veselje —
 Tedaj naj spava, naj ne vzbudi ga
 Iz sladkih rajskih sanj moj glas tresoč.
 Buditi nočem ga v življenje pusto! —
 Naj le še sanja o nebeškem miru,
 Ko že izdajstvo stavi zanjke mu
 In mu pripravlja že krvav pogin;

(Sklóni se čeznj, da bi ga poljubila; v tem trenutji zasliši ropot.)

Kaj slišim! Kaki glasi! — (hiti k oknu)

Bog nebeški!

Hoango je z zamurci tukaj, — Babekana
Naznanja urno mu novico strašno,

Ha, — kak peklenško smeje se! Kak meč

Krvav vihti! — Bog vsmili se sedaj! —

Sem gori kaže! — Stopajo že v hišo —

Nič ne ostaje, nego skupno vmreti! —

Nič? Nič na tem širocem dolzem svetu?

Nič, kar bi moglo nas rešiti? — Nič? —

Moj Bog! Že čujejo se na stopnicah! —

Ljut Kongo je; — in nij rešitve? Nij? — —

Kot blisk mi šinila je misel v glavo!

To je nebes ukaz, Bog še je vsmiljen! —

(Prime vrv ter jo ovije večkrat okrog Gustava in njegove postelje, da leži trdno privezan nánjo.)

Gustav (se prebudivši).

Kaj delaš, Toni! Bog, kaj če to?

Tonica.

Tiho!

Gustav.

Jaz sem izdan!

Tonica.

Gre za življenje! Mólči!
 Če ljubiš me, veruješ tudi mi. —

Sedmi prizor.

Babekana in Hoango z dvema zamurcema, ki se orožena
 vstavita pri vratih. Prejšnja.

Hoango.

Kje je zalega bela mi? — Kje je
 Nesramnica, ki nas je htela izdati? —
 Ha! te imám! — Je li že všel? Povej!
 In kam? — Pri roda mojega osveti
 Kje tujec je? — Ta zadnji je izrek,
 Ki se spoveš pred našim solncem ga.

Tonica.

Kaj pa vam je, Hoango? — Ste li besni,
 Gospod, da primete me jezno? — Kaj sem
 Pa pregrešila? Kakega zločinstva
 Me pa dolžé? —

Babekana.

O kak brezkončna drznost!

Hoango.

Li nijsi s Frankom zarotila se?
 Mu nijsi pomagala bežat? —

Tonica.

Stori pač slepe vas! — Pogledjte tjà
Ter se mi zahvalite!

Babekana.

Kaj — Frank?

Hoango.

Mati,

Kaj to pomeni? — Čakaj beli gost!
Ti si mi ravno prav za slast večerje; —
Kak v srcu kri tkoj vre mi in kipi,
Če barvo le spoznam sovražnika —
Svoj dolg z nebesi urno poravnaj!

Gustav.

Bog!

Naj umrjem li od teh morilnih rok!
Oh Toni! Toni!

Hoango.

Kaj je res, povej!

Kdo vjel sovraga je? Jaz menil sem,
Da Frank že zdavnaj vbežal je. Izdajico
Mi zatožila te je Babekana.

Tonica.

Res — smilil se mi mladi tujec je,
Da na Domingu sem, sem pozabila

In htela sem rešiti ga. — Ko pa
 Hitim od matere, začarana
 Pred vrati obstojim, ko vgladam tu
 Poziv Dessalines-ja generala,
 Da moramo moriti beli zarod
 Znaneč svobodo ródu čvrstemu
 Otokov naših. To me je pretreslo; —
 Žalila tebe, mater sramotila —
 Da odpustite mi, sem morala
 To poravnati, kar sem zagrešila.
 Tu najdem tujca v spanji; v temnej noči
 Je skrivaj hotel vbežati od tod,
 To ved'la sem. — Pa vzamem te vrvi
 Ter zvežem ga. — Zdaj me le ózmerjájte,
 Če si še upate in če zaslužim —
 Za Boga! to nij bil najslabši čin!

Ho a n g o.

Prav vrlo deklica! — Bog ti sicer
 Podaril barvo malopridnežev je,
 A duh se zvrigel je po materi.
 Kaj ti porečeš k temu, Babekana?

B a b e k a n a.

Jaz ne razumem je. — Da bil bi slišal; —
 Kot bi zblaznela bila.

Hoango.

Pústi to zdaj! —

(Zamurcu.)

Dalmara, celo trumo koj poišči,
S streljanjem kratkočasiti se hčemo,
Ta beli gost tu bode naša tarča. —
Daj, Omar, puško mi! (Pomeri.)

Gustav.

Nebeški Bog!

Tonica (skoči vmes).

Stoj, Kóngo, stoj! nikar tak naglo ne!
Pri ljudstva tvojega osveti! — Višje
Namere skrivne poti ne razruši!

Hoango.

Kaj! li živi ta pes naj vedno? — Pústi!
Pritisnem — in ta krogla smrt ponese
V proklete prsi!

Tonica.

Pri svobódi našej,
Stoj! — Zadostuje li že ena žrtev?
Li hčeš, da drugih ti devét uide?
Zdaj ga še pusti, jutri ga prisili,
Da sem prijatelje povabil bo.
Nevarno bilo bi z obupnimi
Boriti v lokvi se. Le par besed

Zapiše on, pa pridejo brezskrbno,
Brez boja jih lahkó pobijete.

Ho a n g o.

Prav moder svet! — Da, dá! jaz vbogam te,
Kaj meniš Babekana? —

B a b e k a n a.

Maščevanje

Odlašati pravično ne koristi.
Ti si gospod, in ti tedaj razsódi!

Ho a n g o.

Pri tem ostane.

T o n i c a (potihoma).

Bog mogočen si! —

Ho a n g o.

Dalmara! reci bratom, da naš posel
Končan je že; naj se le okrepijo,
A jutri se pripravijo, na migljaj —
Ti pak pripravi se na zadnjo pot,
Prihodnje jutro se znebiš življenja,
In kroglá ta je záte!

G u s t a v.

Sproži koj!

Le v prvo vsmiljenje imej z menoj!

Glej, belokožec sem in vaš sovražnik;
 Predri srcè, ki je ranila óna.
 O Toni! Toni!

Tonica (potihoma).

Bog! — ne véruje mi!

Hoango.

Tvoj javk je godba mojemu ušesu,
 Ječanje milo mi najljubša pesem —
 Življenje ti je muka? vmreti hočeš?
 Tedaj le živi, živi, dokler v drugo
 Na óbzor zlato solnce vzplava, tebe
 Hčem prihraniti si za čas osvete.

(Zamurcu.)

Za njega mi je porok tvoja glava.

(Babekani in Tonici.)

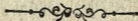
Zdaj idite, želim jedi, pijače; —
 Nektero reč povedati imam,
 Ker srečno smo končali smeli čin.

(Odide z Babekano.)

Tonica (porabi to trenutje in šepne Gustavu).

Bog vsmiljen je! Zaupnost v njega stavi!
 Ljubezen te otmè ob uri pravi! —

(Urno odide.)

Tretje dejanje.

Prvi prizor.

(Gozdnat kraj.)

Polkovnik Strömly, Ferdinand, Adolf, Edvard in štirje služabniki. (Vsi oroženi.) Zdadaj koraka peti kot stražar gori in doli.

Strömly.

Še zdaj nič naznanila! — Naj li Gustav
Ostane vjet? Do Cap Francois nij dosti
Ur. Deček pa je rekel, da se kmalu
Povrnil bo. Razlagati si tega
Ne morem na noben način.

Adolf.

Strije Gustav

Gotovo čakal bo noči; ker mnogo
Druháljij črnih lazi zdaj po cesti,
Nevarna bila pot bi.

Ferdinand.

Jaz pa menim,
Da naj bolj pametno bi bilo, če bi
Šel kdo na ogel gozda prot zahodu;

Od óndi bi lahko opazovali
Sovraga léžo.

Edvard.

Oče, mene pošlji!
Vsaj jaz takó še nijsem nikdar nič
Poskusil sam.

Strömlý.

Svèt dober je in moder,
Pa ta zahteva le zvedenega;
Zató hčem sam.....

Adolf.

Ne oče, nikdar ne!
Nikar ne bodi drzen in blagâ
Najdražjega nikar zastavlaj ne.
Kar ti zgubiš, svojina naša je,
Mi vsi pravico imamo do tebe!

Edvard.

Resnico Adolf govori; poskusim
Naj! Ako mene kaj zadene, káj je
Na méni? vi se lámko še otméte;
Kar pa zadeva tebe, to i nas.
Tu smrt zadene lahko vsacega!

Ferdinand.

Čuj oče, pústi ga!

Adolf.

Naj gre, dovôli!

Strömly.

Naj bo tedaj. Pa idi, vrli sin!
 Zahodno tam na zadnjem oglu gozda
 Naj cilj bo tvojeje poti. Ondi se
 Ozri okrog ter opazuj sovraga
 Bog bodi s táboj! — S tem poljubom naj
 Od sina hrabrega se loči oče.

Edvard.

Zdravstvuj mi, oče! z Bogom, bratje moji!
 Kmal vernem se, Bog daj, z vestjó veselo.

Strömly.

Če tu nas več ne najdeš, vedi, da
 Odšli smo v varno naselitev; vsaj
 Ti znana pot je tjà. Zdravstvuj, moj dragi!

Edvard.

Da vidimo se srečni kmalu zopet! —

(Odide.)

Drugi prizor.

Prejšni brez Edvarda.

Strömlý.

Vrl dečko, da! — Osoda čudodejna
 Kako možake odgojuješ si!
 Otróci, je li kdo prisojal tak
 Bogàt zaklad brezskrbniku? — Resnično;
 Vi vsi ste se mi priljubili zdaj
 Močnejša vez, ki druží nam sorodna srca.
 Sinove tri sem vzel s seboj med svét
 S prijatelji se tremi srečno vrnem!

Ferdinand.

Le zabi ujca Gustava nikar ne;
 Če hvalo vso nad nas razsuješ darno
 Kaj ti potem ostane za junaka,
 Ki žrtvoval življenje sladko je
 Desetkrat za prijatelje. Da, Gustav
 Bil vedno prvi v boju je in zadnji
 Je vtikal britko sabljo v nožnico.
 Kdo nij dolžan mu hvale za življenje? —
 Te nij li rešil dvakrat ono noč
 V krvavem boju v Fort Dauphin-u smrti?
 Če spolnimo dolžnost že táko láchko,
 Kakó naj zovem li ta vrli čin? —

Strömly.

Za Bóga! on se je boril, kot se
 Spodobi Švicarju in hrabremu
 Nasledniku pogumnih Winkelriedov;
 Pridobil si ljubezen mojo je
 Pribojeval si za očeta me.
 Oblagodarjen z vrlimi sinovi
 Obdan s prijatelji častim Boga,
 Da me poslal je v ta krvavi boj.

Stražar.

Po stezi dol sopiha neko dékle
 Naravnost k nam!

Strömly.

— Zamursko dékle?

Stražar.

Ne,

Ne, naših je; zdaj me je vglédala —
 Ter kima mi, — korake pospešuje.

Strömly.

Kaj bo iz tega? — Urno, brž na noge!
 (Vzdignejo se ter gredo Tonicí naproti.)

Tretji prizor.

Prešnji in Tonica.

Tonica (skoraj brez sape).
 Ste vi iz Fort Dauphin-a? Da, vi ste,
 Vi Franki ste! Zahvaljen bodi Bog,
 Pri vas sem, pri prijateljih njegovih!

Strömly.

Govóri, kaj pa vendar hočeš tu?

Tonica.

Na nóge, brž k orožju! Le trenutje
 Se ne mudite! Oh, življenje drago
 Odvisno od minljivega je časa;
 Hajd, kdor ima pogum, ljubezen v srcu!
 To uro še je pogubljen, — gotovo!
 Ne prášajte me kdo in kaj! rešite!

Adolf.

Kaj slutim! Bog!

Strömly.

Povej! Razjasni nam!
 Kogá rešiti? In komu pomoči?

Tonica.

Li nij zadosti vam beseda, „človek“?
 Vam moram li še reči: brat vaš je!
 Le oni mladi Frank!

Ströml y.

Nebeški Bog!

Moj Gustav!

Ferdinand.

Oj nesrečni naš prijatelj!

Adolf.

Govóri, deklica, povej! Je li
Mogoče ga rešiti, in kakó?
Ga li odkupim sè življenjem svojim?
Zamore m li? Tu roka je, tu srce!
Iz srca rad za brata dam oboje!

Tonica.

Zamurci imajo ga vjetega
Že danes vmreti moral bi, pa kratek
Odlóg prihlinila sem s strašnim svetom.
Zaupajoč, da vi pomórete.
Sem srečno všla, sam Bog obvaruj me!
Z menoj tedaj, rešitev je mogoča!
Zamurcev vas obilnost naj ne straši.
Jaz peljem zadaj vas skoz vertna vrata!
Zamurci spe se boja ne nadjé
Po hlevih. Puške imajó v dvorišči
Zložene v piramidah. Dva, tri vdarce,
Zabijemo vse hleve, — ga otmémo,
Potem vas peljem jaz po skrivnih potih

Koj v Cap Francois. — Kaj se mudite?

Urno!

Vam nij prijatelj več li, kot življenje?

Strömlly.

Na noge! naj bolj vrli čin nas čaka;
 In če prelijemo zánj tudi kri,
 S tem dolg poplačamo samó! — Za nas
 Zastavil smelo je življenje on:
 Življenje za življenje, kri za kri!
 Kdor se pomišlja še, nič vreden nij.

Tonica.

Še meni dajte meč! — Vsaj tudi ženski
 Obup moč velikana podeli,
 V ljubezni srčnost je in smel pogum,
 Ljubezen tudi zmaga. —

(Adolf jej da sabljo in samokresov, koje ona vtakne
 za pas.)

Hvala vam!

Zdaj dragi, hajdimo! — V obupnih prsih
 Jekleni svit jeklen pogum razžari,
 V ljubezni je življenje, smrt brez nje;
 Kaj mi je smrt? — Če zanj velja, naj vdari
 Nje bridki meč v ljubeče me srcè!
 Vsaj če pogum zapade zlej osodi
 Nas boljši up tolaži, blaži, vodi,

Z življenjem izgubljeno nij še vse,
 Žlahnejšega imamo nekaj še,
 Za kar življenje radi damo drago! —
 Bog vodi, da dobi ljubezen zmago! —

(Odide.)

Vsi.

Bog vodi, da dobi ljubezen zmago!
 (Vsi odidejo.)

Četrty prizor.

(Soba, ki smo jo videli na koncu družega dejanja.)

Gustav zvezan; zamurec stoji pri vratih na straži.

Gustav.

Izgubi se prikazen mi slepilna!
 Nikár ne vzemi srcu zadnje vere,
 Jedine imovine, ki mi je
 Ostala še: — v človečnost zvesto vere! —
 Še nikdar najdena hudobnost! — Ženska
 Se hlina s srca čarobnimi glasi,
 Igrá sramotno z najsvetejšim čutom,
 V ljubezni sladkej misli na pogubo! —
 In to je mogla Tonica? — Za katero
 Bi rad bil dal življenje, srečo; óna
 Je mogla to izdajstvo strašno li
 Gojiti v srcu? — Ne, ne! Nikdar ne!

Tak daleč seže ne ljudij nesramnost,
 To ónstran mej človeške je prirode,
 To je prestop mejnika stvarnikovega,
 Takó hudobne nij na svetu ženske! —
 Nevarno bilo bi golobov par
 Gojiti, lilije vonjava bila
 Bi kužna, jagnjeta krotkost zločinstvo,
 Če te oči se hlinijo, če mi
 Je srce čistost nežno hlinilo —
 Ne, Tonica, ne! tega nijsi v stani!
 Srcá izdih ti bila je beseda.
 Ne úmem te, a hočem ti verjeti.

Peti prizor.

Prejšnja in Hoango vstopi.

Hoango (zamuraču).

V dvorišče idi, tam počakaj me;
 Tu belokožcu straže treba nij,
 Še danes vmrje! — (Zamurec odide.)

(Gustavu.)

No, vi tuj gospod,
 Kak vam dopada na Domingu? Take
 Postrežbe nadjali se menda nijste?
 Da, da! mi smo priljudni —

G u s t a v.

O, gorjé vam,
Ker še jetnika zasmehujete.

H o a n g o.

Kaj?

Li nijste zaslužili? Se li nijste
Širokoustili, da vničite
S pogledom ostrim že zamursko ljudstvo?
Pa zarotim pri peklu se, da ne!
Tegà ne boste, tega ne! Pogin
Zalegi kačjej! — Belokožni psi
Vmerjó v krvavo zadoščenje naj
Duhovom prej krvavih naših žrtev —

G u s t a v.

Li prosim vsmiljenja? — Želim življenje?
Kri drago prelivali Franki so,
Zadolžil prejšnji rod osveto to je.
Mi boljši, nego b'li pradedje naši
Stojimo zdaj le tu; kri je pognala,
Nedolžni pademo za drugih dolg —
Življenja večni zákon takov je.
Izvrši, kar si rekel, tu je srce.
Če imaš li pogum z morilnim mečem
Življenje rániti, ki je brez brambe —
Divjóst ti na bojišči odpuščam,

Tam brat zadet od brata v prah telebi;
A vjet sovražnik . . . . .

Hoango.

To nij vojska taka,

Kjer bijejo se kralji in cesarji;

Tu ne velja človeška sreča nič.

Poginit morate do zadnjega,

Ker kjer so belokožci, robstvo je, —

Na naših tleh prostost požene naj.

(Strel zagrmi.)

Kaj je to bilo? —

Šesti prizor.

Prejšnja in Babekana.

Babekana.

Brž, Hoango brž!

Trop belih je napál pohištvo naše,

Zapahneni so naši vsi po hlevih —

Hajd doli z mečem, da jih razkropiš.

Gustav.

Ha, to so moji bratje! — Bog povrni

Vam vrli čin, prijatelji!

Hoango (pri oknu).

Prokleta!

Že vró v dvorišče. Pékel vas požri,
Vi evropejski psi!

Babekana.

Moj Bog! že čujem

Jih na stopnicah. Réši nas, otmi,
Da nas ne zahité!

Hoango (potegne sabljo ter vihteč jo plane proti
Gustavu).

Zalega bela!

Ne najdejo te živega; doživel
Ne boš proklete zmage svojih več.
(Zavihti sabljo, da bi Gustava poseka'.)

Sedmi prizor.

Prejšnja in Tonica.

Tonica (priteče in ko vidi Gustava v nevarnosti
sproži svoj samokres na Hoanga).

Hoango (se zgrudi).

Prokleta, ta zadel je!

Gustav.

Toni!

Tonica.

Gustav!

(Zletita si v naročaj.)

Babekana.

O, da bi zemlja črna me požrla!

Osmi prizor.

Strömly, Ferdinand, Adolf, Prejšnji.

Strömly.

Moj sin!

Gustav.

Moj oče! Oj prijatelji!
Tovarši bojni! Sem li oproščen?

Strömly.

Bogú za to gre hvala in tej devi,
Ki bila tvoj rešilni angelj je!

Gustav.

Zaupal sem, junaška deva ti!
Ljubezni tvoje nijsem razumel,
A verovál sem lahko ti in upal —

Strömly.

Li ta je Kongo? — Kdo je zmogel tega?
Kdo diči se s tem činom?

Gustav.

Njena krogla

Zadela je morilca, ko zavihtel
Je v jezi meč že, da bi mene vsmrtil.

Strömly.

Takó osramotila nas je, dvakrat
Rešila te.

Tonica (v stran obrnenej Babekani).

Ne kolni me, oj mati!

Storila sem, kar srce mi velelo!

Babekana.

Izpred očij nevrednica mi idi!
Jaz ne poznam nikake hčere več;
V deželo belih tjà ti s Franki pojdi,
Da le pozabim, kaj si ti mi bila;
Nikól', nigdar več videti te nočem.

(Hiti proč.)

Tonica (hiti za njo, ter obstojí plakaje pri pri-
prtih durih).

Ne, mati! mati!

Gustav.

Tonica!

Strömly.

Naj joče
Solzé časté otročjo nje ljubezen;
Z bolestjo to pokoplje svojo mater!

Deveti prizor.

Edvard in Prejšnji.

Edvard.

Zahvaljen Bog, tu ste! — Da boj krvav
Ste bili, vse že vem. — Zdaj čujte, vest
Veselo vam prinašam h krasnej zmagi:
Sovražnik vmiče se bolj prot zahodu
Ter zbira svojo moč na jeden kraj,
In ceste se spraznjujejo, mi lahko
Še danes pred nočjo, dospemo v Cap Francois,
Skoz do zidovja gozd se razprostira,
In v gozdu našel varno stezo sem,
Ki srečno nas k trdnjavi tjà pripelje —

Strömly.

Daj v róko seči si za naznanilo —
Otroci kvišku, da po dolgej bitvi
Okusimo mirú darove boljše!

Še majhen čin, potem smo rešeni,
Potem odjadramo na svojih ladjah
Veselega srcá v naš tihi dom
Prestanega se boja veselíci.

G u s t a v (objame Tonico).

V življenje strašno si prijatelja
Peljala bila! — Zdaj pa pojdi z manoj:
Popeljem te v ljubezni krasni raj
Kjer vedna sreča se smehljá ti naj!
In tam povrni cvetje dobe zlate
Dejanje tebi, meni vero náte.

T o n i c a (njemu na prsih).

Ti rešen si in moj. Kaj družega
Naj hočem še na svetu si želeti. —

Strömly (stopi med-nja ter ja prime za roke).

Obmolknila je zemlja, in nebo
Se vama je prejasno odklenilo, —
Tedaj iz srca kličita na veke:
Bog vsmiljen je, je geslo in glasilo,
Ljubezen srčna zmaga vse zapreke!

(Zagrinjalo pade.)

(Konec.)

